

Katowice, 30.08.2020 r.

prof. dr hab. Mirosław Jacek Błaszczyk
Akademia Muzyczna w Katowicach
Wydział Kompozycji, Dyrygentury, Teorii i Edukacji Muzycznej

Recenzja

Dorobku artystycznego i dydaktycznego oraz dzieła artystycznego dr. Rafała Janiaka w związku z przeprowadzonym przez Centralną Komisję ds. stopni i tytułów oraz Radę Doskonałości Naukowej w Warszawie postępowaniem mającym doprowadzić do nadania stopnia doktora habilitowanego sztuki.

Informacje o kandydacie:

Jeden z najciekawszych dyrygentów młodego pokolenia rozpoczął swoją karierę od asystentury w Filharmonii Narodowej najpierw u boku Antoniego Wita (2012/13), a w sezonie 2013/14 Jacka Kaspszyka.

Od tego czasu regularnie koncertuje z orkiestrami m.in. Filharmonii Narodowej, Narodową Orkiestrą Polskiego Radia w Katowicach, Sinfonii Juventus oraz Filharmonii Śląskiej, Krakowskiej, Lubelskiej, Bałtyckiej, Gorzowskiej, Zielonogórskiej, Podkarpackiej i Opolskiej.

Repertuar artysty obejmuje dzieła symfoniczne, koncertowe a także oratoryjne. W 2011 roku zadebiutował jako dyrygent operowy prowadząc premierowe przedstawienie „Cosi fan tutte” W.A.Mozarta. W 2014 na deskach Warszawskiej Opery Kameralnej we współpracy z UMFC objął kierownictwo artystyczne nowej inscenizacji „Don Giovanniego” W.A.Mozarta, a w 2017 na scenie kameralnej Teatru Wielkiego w Warszawie „Oniegina” Czajkowskiego (współpraca z UMFC).

Od 2016 roku artysta współpracuje z Teatrem Wielkim w Łodzi, dyrygując m.in. „Barona Cygańskiego” J.Straussa a także „Turandot” Pucciniego czy wreszcie własną operę „Człowiek z Manufaktury”.

Dla dyrygenta-kompozytora bliska sercu jest muzyka najnowsza. Dokonał wielu prawykonń polskich i światowych. We wrześniu 2012 zadebiutował na festiwalu „Warszawska Jesień” prowadząc koncert z udziałem orkiestry Filharmonii Narodowej, Podczas kolejnej edycji „Warszawskiej Jesieni” (2013) artysta poprowadził koncert finałowy, gdzie między innymi dokonał polskiego prawykonania "Totentanz" Thomasa Adesa.

Jako asystent często współpracował z prof. Antonim Witem -swoim mentorem - w kraju i zagranicą przygotowując orkiestrę m.in. Orquesta de Navarra (Hiszpania) czy Daegu Symphony Orchestra (Korea Płd.).

Obecnie jest kierownikiem artystycznym Chopin University Chamber Orchestra.

Zespół powstał w 2017 a ma w swoim dorobku już kilka ważnych osiągnięć tj. kilka nagranych płyt, uświetnianie ważnych wydarzenia kulturalnych i państwowych np. wręczenie doktoratu honoris causa Arvo Partowi a w ostatnim czasie wielkie tournée po Chinach dając ponad 20 koncertów (lipiec 2019).

Kompozytor kilkudziesięciu utworów napisanych na różnorodną obsadę wykonawczą – od solowej, przez kameralną, symfoniczną, po wokalnie-instrumentalną i z użyciem mediów elektronicznych.

Szereg nagród i wyróżnień przyznanych jego kompozycjom sprawia, że po jego muzykę sięgają wybitni artyści.

Warto wymienić choćby część zdobytych laurów m.in. I nagrody I Konkursu Kompozytorskiego im. Jana Pawła II w Warszawie (2007), III nagrody IV Międzynarodowego Konkursu Kompozytorskiego „Musica Sacra” w Częstochowie (2008), wyróżnienia na 51. Ogólnopolskim Konkursie Młodych Kompozytorów im. Tadeusza Bairda w Warszawie (2010), Wreszcie zwycięstwo w konkursie na napisanie opery organizowanego przez Teatr Wielki w Łodzi (2019). Jury, pod przewodnictwem prof. Krzysztofa Pendereckiego przyznało jednogłośnie Grand prix. Dodatkowo zdobył również laur nagrody publiczności.

Premiera opery „Człowiek z Manufaktury” odbyła się w lutym 2019 r., a jej wersja plenerowa w maju 2019 na rynku Łódzkich Włókniarek była wydarzeniem bez precedensu.

Pośród wielu orkiestr kompozycje Rafała Janiaka wykonywała orkiestra Filharmonii Narodowej, Narodowa Orkiestra Symfoniczna Polskiego Radia w Katowicach czy Polska Orkiestra Radiowa.

Ocena dorobku artystycznego za okres od 2015 – 2019:

Wybrane koncerty od 2016 roku:

- Wiedeń moich marzeń – kierownictwo muzyczne 2019 r.
- Tournée Chopin University Chamber Orchestra w Chinach (21 koncertów) 2019 r.
- 200-lecie urodzin Stanisława Moniuszki 2019 r.
- Koncert Mozartowski, Polska Filharmonia kameralna 2019 r.
- Filharmonia Lubelska 2019 r.
- Arvo Pärt koncert monograficzny 2018 r.
- Filharmonia Opolska 2018 r.
- Festiwal Kiepur, W.A. Mozart „*Così fan tutte*”, wykonanie sceniczne 2018 r.
- Teatr Wielki Opera Narodowa P. Czajkowski „*Eugeniusz Oniegin*”, wykonanie sceniczne 2016, 2017 i 2018 r.
- Filharmonia Podkarpacka 2018 r.
- Filharmonia Krakowska 2017 r.
- Stanisław Moryto Koncert monograficzny 2017 r.
- Teatr Wielki w Łodzi G. Puccini „*Turandot*” 2017 r.
- Muzyczne Festiwal w Legnicy 2017 r.
- Filharmonia Zielonogórska 2017 r.
- Festiwal im. A. Didura w Sanoku 2016 r.
- Filharmonia Podkarpacka 2016 r.

- W.A. Mozart opera „*Don Giovanni*”, wykonanie sceniczne w Rheinsbergu (Niemcy) 2015 r.
- NOSPR 2015 r.

Wybrane wykonania kompozycji Rafała Janiaka:

- Legnicki Festiwal Muzyczny – Sonata na skrzypce i fortepian 2019 r.
- Uniwersytet Warszawski - Koncert monograficzny 2018 r.
- Koncert Sztuka i Edukacja 2018 r.
- Koncert Katedry Kompozycji 2017 r.
- Elbląg - Koncert akordeon w roli głównej 2016 r.

Wykaz dyskografii oraz wydań partyturowych:

- Nagrania archiwalne NOSPR – Suita z opery „*Człowiek z Manufaktury*”
- Bellow Shapes. Polish Contemporary accordion music
- Nowa Polska Muzyka Chóralna (partytura)

Z powyższego zestawienia można stwierdzić, że Rafał Janiak mimo młodego wieku jest artystą aktywną tak na polu dyrygenckim jak i kompozytorskim. Dyrygował w wielu prestiżowych ośrodkach muzycznych w Polsce. Jego kompozycje były prezentowane na wielu znaczących festiwalach muzycznych. Otrzymał wiele prestiżowych nagród i wyróżnień m.in.: stypendium Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego, Prezydenta Miasta Gdańska i Keimyung University Foundation (Korea Płd.) oraz nagrody i wyróżnienia na konkursach kompozytorskich.

Ocena działalności pedagogicznej

Działalność pedagogiczna dr. Rafała Janiaka jest związana z Uniwersytetem Muzycznym Fryderyka Chopina w Warszawie. Obecnie jest pracownikiem Wydziału Dyrygentury Symfoniczno-Operowej gdzie wykłada m.in. kompozycje, propedeutykę kompozycji, instrumentację, czytanie partytur z podstawami dyrygowania oraz przedmioty takie jak: zespoły wokalne - praca z dyrygentem, zespół wokально-instrumentalny, warsztaty muzyczne. Jest wykładowcą Podyplomowych Studiów Kompozycji. W ramach współpracy z wydziałem Wokalno-Aktorskim zrealizował kilka premier operowych (kierownik muzyczny). Od 2017 r. jest kierownikiem artystycznym Chopin University Chamber Orchestra. Jest promotorem prac dyplomowych na Uniwersytecie Muzycznym Fryderyka Chopina w Warszawie. Był prelegentem kilku konferencji naukowych. Zajmuje się organizacją koncertów sprawując nad nimi opiekę artystyczną i merytoryczną.

Z tego krótkiego opisu można śmiało stwierdzić, że w niedalekiej przyszłości Rafał Janiak będzie osiągał znakomite wyniki dydaktyczne. Pomimo krótkiego stażu na Uczelni dał się poznać jako osoba niezwykle zaangażowana w działalność dydaktyczną, która zasługuje na szczególną uwagę w polskim środowisku muzycznym.

Ocena dzieła artystycznego będącego osiągnięciem do wszczęcia postępowania habilitacyjnego w dziedzinie sztuki w dyscyplinie artystycznej, sztuki muzyczne.

Dr Rafał Janiak jako swoje osiągnięcia artystyczne w swoim postępowaniu habilitacyjnym przedstawił nagranie swojej kompozycji opery „Człowiek z Manufaktury” do libretta Małgorzaty Sikorskiej-Miszczyk oraz objęcia kierownictwa muzycznego premierowej realizacji dzieła (światowa prapremiera 2.02.2019 r. teatr Wielki w Łodzi).

Podjęcie przez Rafała Janiaka przygotowania i poprowadzenia własnej kompozycji opery „Człowiek z Manufaktury” było zadaniem niezwykle wymagającym, które można określić mianem wyzwania. Opera zdobyła Grand Prix i nagrodę publiczności wieloetapowego konkursu kompozytorskiego, w którym przewodniczącym jury był prof. Krzysztof Penderecki. Opera była komponowana od października 2016 r. do listopada 2018 r. Utwór składa się z dwóch aktów na pięciu solistów, chór oraz orkiestrę symfoniczną rozbudowaną o bogaty zestaw instrumentów perkusyjnych. Wykonawcami byli m.in.: Stanisław Kierner - dyrektor Poznański, Małgorzata Walewska – Zofia, Michał Barczak - Prokurator, Jan Jakub Monowid – Koń-marynarz.

Jest to niewątpliwie niezwykle „bogata, różnorodna a przy tym klarowna i przykuwająca uwagę muzyka” (J. Marczyński). Rafał Janiak wykorzystuje wielobarwność wokaln-orkiestrową zestawiając klasyczne śpiewanie w niekonwencjonalne zestawienia np. z tubą czy kontrafagotem, używanie nietypowych rejestrów głosowych lub instrumentacyjnych. Poszerza bogactwo brzmienia głosu instrumentu aparatu orkiestrowego o krzyk, szept, wycie, mruczenie, używanie falsetu, perkusyjne efekty realizowane przez dęte i smyczki, użycie instrumentów rzadko występujących takich jak: flet altowy, samba drums, surdo czy cabasa. Zwiększenie roli perkusji (pięciu wykonawców). Wyczuwalna jest zmienność i kontrastowość harmonii, faktury, traktowania głosu ludzkiego, instrumentacji, która była podporządkowana tekstowi, która według kompozytora winna mieć kluczowe znaczenie w doborze stosowanych środków muzycznych.

Autor w świadomy sposób wykorzystuje historyczne style muzyczne np. w postmahlerowskim walcu podczas balu u Poznańskiego, w stylizacji starorzymskiej poezji śpiewanej, w nawiązaniu do muzyki popularnej w 90. latach XX wieku w Polsce w partii Tałatajstwa, do muzyki jazzowej w scenie konferencyjnej z bankietem. Faktura partytury jest zróżnicowana od niemal muzyki kameralnej po wielkie sceny zbiorowe jak finał rozprawy sądowej (kwartet, chór, orkiestra symfoniczna).

Ciekawym zabiegiem jest użycie fletu altowego, który pojawia się w partyturze przy każdym wejściu partii Przybysza (rola mówiona), który prowokuje niemal każde zło, które widz ogląda na scenie.

Partytura jest niezwykle wymagająca tak dla dyrygenta orkiestry jak i solistów. W wielu fragmentach traktuje instrumenty orkiestrowe solistycznie (kontrabas, flet, harf). Partie wokalne bardzo wymagające (skoki interwałowe, sekstowe, trytonowe, kwartowe). Na szczególne wyróżnienie zasługuje Małgorzata Walewska i to pod względem muzycznym jak i aktorskim. Wykorzystująca technikę deklamacyjną, podkreślającą dramaturgię słowa. Bardzo interesujące wykorzystanie instrumentów perkusyjnych, które wzmagają często napięcie, dramatyczność akcji. Częsta rytmiczność powtarzająca się w kwintecie daje efekt ekspresyjnej narracji, narastania i budowania napięcia dramatycznego. Znakomity warsztat

kompozytorski Rafała Janiaka możemy usłyszeć chociażby w scenie VII „Bal” czy we fragmencie „antrakt baletowy i w scenie VIII).

Niewątpliwie wielkim wyzwaniem artystycznym było poprowadzenie własnej opery. Jak pisze Rafał Janiak w opisie dzieła „postawienie ostatniej nuty w partyturze potraktowałem jako swoiste zamknięcie tego ważnego dla mnie etapu działalności kompozytorskiej. Od tamtej pory „Człowiek z Manufaktury” był w rękach dyrygenta, który starał się nie ingerować w zawartość merytoryczną dzieła. Innymi słowy potraktowałem ten utwór jak każdą inną partyturę, którą przygotowuje do jej premierowej prezentacji”. I z tej roli dyrygent wywiązał się znakomicie. Orkiestra brzmiała doskonale i wszystkie niuanse dynamiczne, artykulacyjne, rytmiczne zostały zrealizowane wzorcowo.

Wykonanie zostało entuzjastycznie przyjęte przez łódzką publiczność, która w trakcie kilku przedstawień nagradzała ponad dwugodzinny spektakl owacjami na stojąco. Bardzo chwalebne recenzje krytyków muzycznych niewątpliwie sprawiły, że opera stała się pozycją repertuarową Teatru Wielkiego w Łodzi. W maju 2019 r. miało miejsce wyjątkowe wydarzenie – plenerowe wystawienie opery na Rynku Włókniarek w łódzkiej Manufakturze. We wrześniu 2019 r. nastąpiło opera „Człowiek z Manufaktury” otrzymała prestiżową nagrodę łódzkich krytyków „Złota Maska ... Zaprezentowane przez Rafała Janiaka dzieło od strony kompozytorskiej jak i dyrygenckiej jest na najwyższym poziomie artystycznym i wraz z załączoną dokumentacją w pełni spełnia warunki kwalifikujące ją do otrzymania tytułu doktora habilitowanego.

Wnioski końcowe

Po wnikliwym zapoznaniu się z dorobkiem artystycznym i pedagogicznym i dziełem artystycznym opera „Człowiek z Manufaktury” stwierdzam, że dr Rafał Janiak spełnia wszystkie kryteria wynikające z art. 16 ustawy pkt 2 z dnia 14.03.2003 r. (Dz.U. nr 65, poz. 595 ze zm).

Tym samym wnioskuję o nadaniu dr. Rafałowi Janiakowi stopnia doktora habilitowanego w dziedzinie sztuki w dyscyplinie artystycznej, sztuki muzyczne.

Miroslaw J. Br...

I art. 219 ust. 1 pkt 2 ustawy z dnia 20 lipca 2018 r.
Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce
Br...